

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

e-mail: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: ŠKOLA RADOSTI, ŠKOLA KVALITY
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3688

EU PENÍZE ŠKOLÁM

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Autor:	Mgr. Petra Doskočilová
Vzdělávací oblast:	Jazyk a jazyková komunikace
Vzdělávací obor:	Český jazyk
Vzdělávací předmět:	Český jazyk
Ročník:	9.
Tematická oblast:	Slovní zásoba
Téma hodiny:	Útvary českého jazyka - spisovná a nespisovná čeština 2
Označení DUM:	VY_32_INOVACE_03.05.DOS.CJ.9
Vytvořeno:	06. 10. 2012

Útvary českého jazyka – spisovná a nespisovná čeština

– pracovní list

1. Vyhledej v textu a) výrazy hovorové češtiny (podtrhni je červeně), b) spisovné výrazy – školskou mluvu, knižní výrazy (podtrhni modře).

Já se nýčko moc těším na zimu, a se dočkat nemůžu, a každé ráno se dívám z okna, jestli už je země bílá, ale ono pořád nic.

Jenomže tam v jednom kuse sedí slečna a plete svetr a pořád dává na nás pozor, abysme něco nevyvedli, a pořád nás napomíná, abysme byli sticha. A pak jsem se dožral a pravil: „Herdek, copak řveme?“ a ona pak pravila paní Soumarové, aby Otakárek nechytil ode mne špatné mravy. Paní Soumarová jí něco odvětila v cizím nářečí a pohladila mne po hlavě.

Čenda Jirsák pravil, že k Otakárkovi dolezám, jelikož je bohatý, ale já jsem mu pravil: „To není vůbec prauda, ty Krakonoši blbácká, a sám bys tam rád chodil.

Poznal jsi, o jaké významné dílo se jedná? _____

Kdo je jeho autorem? _____

Vzpomeneš si na všechny hlavní hrdiny? _____

Kdo vypráví celý příběh? _____

2. Poznáš nářečí? Zkus jej přeložit do spisovné češtiny. Rozumíš všemu?

a.

Našy lude teho pana Gajdoša ňigdaj ňezastavovali, enem ho pozdravili a šli dalej. Tak se na ňeho zvykli. Najratšy se ten pan Gajdoš pomluvili ze strykem Kartyšem lebo s četkum Tonkum, jak pasla kravu.

Nářečí _____

b.

Indová chodili na Vánoce po koledách. Pastíři práskali bičama a trúbili trúbami. Lidí vicházali před dveřa a dávali ím kouáče. To chodíua od domu g domu a plnú putnu kouáčů si donéslí.

Nářečí _____

c.

*Co to, že dnes dědinópastěři tak tróbijó
Nad Betlémem vězda stojí
a tá svítí Ježíškovi,
proto dneska dědinó
pastěři tak trobijó.*

*Narodil se Ježíšek
Pane Marje senáček.
Seberme svy sake pake,
do Betléma podíme take
s nějakó to koledó,
než nás jiní předendó.*

*Šel bech take nemá nic,
předéte mně at mám vic.
Dež mně toho hodně dáte,
stopeň vic do neba mate.
Děcka s práznó kabeló
k Ježíškovi nemožó.*

Nářečí _____

3. Z následující řady slov vyber dialektismy (D), slangová slova (S), profesionalismy (P) a slova argotická (A), některá slova můžeme zařadit do více kategorií. Vyber tu nejvýstižnější.

kožař ____

žufánek ____

fízl ____

duchna ____

pacoš ____

pětikilo ____

galánka ____

perník ____

dépéháčko ____

tágo ____

jídelňák ____

kápo ____

očař ____

šalina ____

oharek ____

vokno ____

4. Převeď tyto slangové výrazy do spisovné češtiny.

Dej si voraz. _____

Dej si na mě bacha. _____

Zabalil jsem to dřív než ostatní. _____

Hod' na to oko. _____

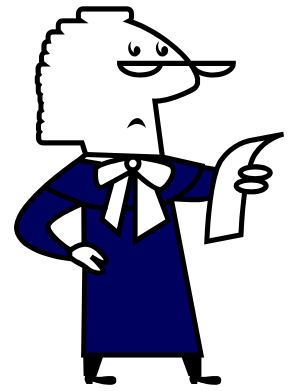
Půjč mi bůra. _____

Za pět kil ti to prodám. _____

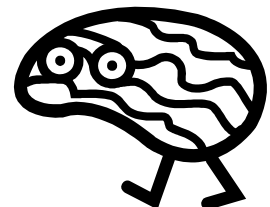
Stojí to pětku. _____

Ta holka je ale kočka. _____

Sekne ti to. _____

5. Vzpomeneš si na nějaké slangové výrazy, které používáš ty?

Řešení

1.

Já se *nýčko* moc těším na zimu, a se dočkat nemůžu, a každé ráno se dívám z okna, jestli už je země bílá, ale ono *porád* nic.

Jenomže tam v jednom kuse sedí slečna a plete svetr a *porád* dává na nás pozor, *abysme* něco nevyvedli, a *porád* nás napomíná, *abysme* byli *sticha*. A pak jsem se *dožral* a *pravil*: „*Herdek*, copak *řveme?*“ a ona pak *pravila* paní Soumarové, aby Otakárek nechytil ode mne špatné *mrawy*. Paní Soumarová jí něco *odvětila* v cizím nářečí a pohládila mne po hlavě.

Čenda Jirsák *pravil*, že k Otakárkovi *dolejzám*, jelikož je bohatý, ale já jsem mu *pravil*: „*To není vůbec prauda*, ty Krakonoši *blbácká*, a sám bys tam rád chodil.

Bylo nás pět; Karel Poláček; Bajza Petr, Bejval Antonín, Jirsák Čeněk, Kemlink ěda, Zilvar z chudobince.

2.

a) lašské b) moravskoslovenské c) hanácké (hanácká lidová píseň)

3.

kožař P, S	žufánek D	fízl A	duchna D
pacoš P, S	pětikilo S	galánka D	perník A
dépéháčko P, S	tágo S	jídelňák P, S	kápo A, S
očař P, S	šalina D	oharek D	vokno D

4.

Dej si voraz. *Odpočiň si. Dej si chvíli oddech.*

Dej si na mě bacha. *Dávej si na mě pozor.*

Zabalil jsem to dřív než ostatní. *Skončil jsem dříve.*

Hod' na to oko, pls. *Podívej se na to, prosím.*

Půjč mi bůra. *Půjčíš mi prosím pětikorunu.*

Stojí to pětku. *Stojí to deset korun.*

Za pět kil je to tvoje. *Prodám ti to za pět set korun.*

Ta holka je ale kočka. *Je krásná.*

Sekne ti to. *Sluší ti to.*

Seznam použité literatury a pramenů:

SOCHROVÁ, M. Čítanka III k Literatuře v kostce. Havlíčkův Brod :
FRAGMENT, 2007. ISBN 978-80-253-0188-3. s. 159.

Použité zdroje:

Obrazový materiál je použit z galerie obrázků a klipartů
Microsoft Office.